

סוד הזכרון וכח השפעתו

סוד הזכר והזיכרון

והנה צריכים אנו להבין את הכוח הגדול של הנשמות המושרשות בסוד היסוד, שעליהן נאמר "הַמְזַכְרִים אֶת ה' אֵל דָּמִי לְכֶם" (ישעיה סב ו). שידוע הדבר שהזיכרון הוא מלשון 'זכר' שהוא הכוח המשפיע, והיסוד נקרא זכר בסוד "זכור ושמור בדיבור אחד" שהוא עניין חיבור יסוד ומלכות כנודע (ראה שערי אורה שער שני). והנה הנשמות המושרשות בסוד היסוד פועלות בכל כוחן לקדם את הגאולה ולעורר את ההשפעה העליונה שתברך את העולם כולו בשפע של טובה וברכה.

וביאור העניין הוא, שכל השפע של הגאולה והישועה אף על פי שאיננו גלוי בעולם, שרוי ונמצא בפנימיות המציאות, והוא דוחק יותר ויותר להתקדם והתגלות. והנה נשמות הצדיקים מחוברות עמוק אל הפנימיות, והפנימיות מלאה שפע גדול, והיא למעשה הפוטנציאל הגדול שצריך לצאת אל הפועל, ולהעלות את העולם לדרגות רמות ונישאות מאוד מאוד. והנה העולם בנוי באופן שמעט ברכה כבר יצאה אל הפועל, ועדיין יש שפע רב בכוח ולא בפועל. והנשמות מצד היסוד הן כחינת 'כוח', והן תובעות בכל עת שהבכוח יצא אל הפועל. וזה סוד "אור זרע לצדיק" (תהילים צו יא) הנדרש על האור הגנוז, אשר גנוז הקב"ה בעמקי המציאות, והיינו שהעבירו מהבפועל אל הבכוח, בסוד "זרע", שהוא זרע שעתיד לצמוח. והוא שפע הפנימיות, האור הגדול, שגנוז לצדיקים, נשמות ממידת היסוד, שממשיכות ממנו בכל דור ומגלות להחיות עם רב.

והנה צריך להבין שעיקר עבודתנו איננה ב'המצאת' האור, אלא המשכתו מההיעלם אל הגלוי. ודרך ההמשכה מההיעלם אל הגלוי היא בסוד הזיכרון. הזיכרון למעשה המשכה מההיעלם אל הגלוי, כמו הזיכרון במובן הפשוט, שהוא פעולה שבה המחשבה הגלויה דולה מתוך מחסן הידיעות משהו שנשכח, כן המשמעות העמוקה של הזיכרון, שהוא המשכת האור מההיעלם אל הגלוי. הזיכרון דולה מתוך הרובד הנסתר, ומעביר אל הרובד הגלוי. כך מלמד המהר"ל (חדושי אגדות ראש השנה סז א) שהזיכרון הוא המשכת דבר פנימי ונסתר אל הגלוי והניכר (ראה טללי חיים אלול-תשרי, שיחת מלכויות זכרונות ושופרות).

הזיכרון - המשכה מפנימיות לחיצוניות

מכאן נבין את סוד "הַמְּפָרִים אֶת ה'" ואת עבודת הנשמות ממידת היסוד. שהגדר בפנימיות המציאות הכל שלם ומתוקן, ובית המקדש ניצב בשמים ממש, בבחינה 'בכוח', וצריך להמשיכו לארץ, אל הבפועל. והמשכה זו נעשית על ידי הזיכרון וכיד החלומות, בסוד "וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֹמוֹת אֲשֶׁר חָלַם". החלום נעשה בכוח הדמיון שכן הוא יכול להתחבר אל האור העתידי ולצייר אותו באופן ממשי, כך שאף על פי שהפנימיות עדיין לא התגלתה, אנו יכולים להעפיל אליה על ידי כוח הדמיון. באפשרותנו לדמיין את בית המקדש, עבודת הקרבנות ומראה כהן גדול ביום הכיפורים, ושירת הלויים, ושמחת ישראל בבית השואבה בריקודים של גדולי האומה שרידי קודש עליונים, ולדמיין את המציאות המתוקנת שאין בה רשע וטומאה. הדמיונות הקדושים הללו מרוממים את האדם מההווה הלקוי והחסר, ומחברים אותו אל העתיד לבוא, ובכך רוחו של האדם מתרוממת מעל ההווה הלקוי, ומתמלאת אור מהעתיד ההולך ובא.

כוח הרצון ופעולתו

והנה באמת עומק העניין הוא עבודה על הרצון. שכן יש יחס עמוק בין הדמיון והרצון, כי מצד אחד הדמיון נולד מהתשוקה והרצון, ומצד שני הוא משפיע עליהם ומפתחם. כך, מי שיש לו תשוקה לאוכל לדוגמא, ידמיין את המאכלים בצורה מרובה ומפותחת, כי כוח הדמיון נעשה מפותח דווקא כשיש תשוקה אל הדבר שמדמייניב. שחשק הלב אוהז בדבר, וממילא מציירו בצורה עשירה ומפורטת. וכמו כן, הדמיון פועל באור חוזר, והוא יכול לעורר גם את התשוקה. והנה בכך שהאדם יצייר ברוחו ובדמיונו את בית המקדש ואת סדר החיים הקדוש שהיה בו, הרי שבפעולה זו האדם ממש מאחד את רוחו עם אור העתיד לבוא, וממילא יחזק מאוד את כוח רצונו להשתוקק ולכסוף לראות עין בעין בהתממשות החלום הזה. וככל שיהיה הדמיון מפורט יותר, כן יתקרב רוחו של האדם אל אותו מעמד גדול, וכן יגבר חשק לבבו ועומק רצונו להתממשות מעמד זה במציאות בפועל.

ובאמת זהו השורש הגדול להשפעת החלומות והדמיונות הללו, וזוהי הסיבה לכך שציפיית הישועה מקדמת בפועל את המציאות. כי נודע הדבר שעיקר כוח ההשפעה שנמסר לישראל הוא בכוח רצונם, כמו שאמרו חכמים "כי בעו צדיקי ברו עלמא"

(סנהדרין סה ב), ועיקר כוח התפילה הוא הרצון, כי התפילה היא הבעת וגילוי הרצון, סוד עבודה שבלב (תענית ב א). וסוד העניין הוא, ששורש הרצון של ישראל הוא הרצון האלהי, כי רצונם של ישראל הוא שביב והתנוצצות מהרצון האלהי, ולכן בשעה שישראל משווים את רצונם לרצון ה', ומגלים ברצונם את מה שה' רוצה, אזי ממילא מופיע ברצונם סוד הסגולה האלהית שבו, וממילא פועל הדבר את פעולתו, בחינת "וְתִגְזֹר אֱמֶר וַיִּקָּם לָךְ" (איוב כב כח). כי באמת בשעה שישראל מפנים את רצונם מעניינים נמוכים, ומייחדים לבכבם ורצונם לרצות את רצון ה', אזי נעשה רצונם צינור לגילוי הרצון האלהי, וממילא מופיע בו כוח סגולתו האלהית, לפעול ולעשות את רצונו. כי רצון ה' הוא כוח פועל, שעצם גילוי רצון ה' כבר מחולל את הדבר, ורצון ה' פעל את הכל¹⁷. על כן, בכל מקום שמתגלה רצון ה', הנה הוא פועל את הדבר הנרצה, כבר מעצם גילוי הרצון וביטוי¹⁸.

¹⁷ "היכולת האלהית בחפצו קשורה, והיכולת האנושית נועדה היא לבא להמדה האלהית הזאת, להיות קשורה בחפצו, אני אמרתי אלהים אתם. ועל כן לא נשלל לגמרי רושם זה של יכולת החפץ מהאדם, והוא הולך ומוכר, עד כדי המדה של ותגזר אמר ויקם לך. זוהי מדת הצדיקים, ולפי צדקו של אדם הוא מתדמה ליוצרו, יוצר כל באומר, ואין אדם בעולם שלא יהיה בו קורטוב של צדקות, והמיעוט הכמותי הנה הוא היסוד האיכותי שלו, שהוא פועל ברצונו על כל היקום, והוא גזר ומקיים, וממנו יצמח הכל, הוא היסוד החיוני של הליד, אשר ממנו הכל יקום ויפרח בתחית המתים, בעלמא דעתיד לאתחדתא. וכפי ההתנערות של היסוד הרצוני במדת הצדק, להיות כלול במהות הצדקות, ככה היא הופעת הפעולה הרצונית בגבורתה, בהשיגה מדת תחית המתים, שבאו אליה כל מנחלי תורה שבעל פה, זוטרא דאית בכו מחיה מתים" אורות הקודש ג עמ' מב.

¹⁸ "רצונו של האדם הוא קשור ברצון האלהים, והוא נובע מזיו אורו. רק כל זמן שאין האדם מגלה בעצמו את היחש הזה, אין מתגלה ברצונו אותה הסגולה האלהית שבו. אבל כל מה שהאדם משיב אל לבו לדעת, שאין לנו שום רצון אחר כי אם התגלות מאור הרצון האלהי, לפי מדת הגילוי הזה מתגלה כח הסגולה ברצונו להיות פועל, מהוה, מחדש וגזור. ולפי אותה המדה באה התפלה, ומראה את נפלאותיה, ובא גם כן הביטוי הרגיל ועושה נפלאות, ולפעמים גם שלא בכונה, כמו ברכת הכב וקלחתו על תנאי, אף על פי שלא נתקיים התנאי, ושגגה היוצאת מלפני השליט, לטוב ולמוטב, וגם בהתגלותה של איזה תנועה, כמו שליף חד מסאניה ואתי מטרא. טרם יקראו ואני אענה, עוד הכ מדברים ואני אשמע. צריכים להסביר את היסוד של התפלה. התפלה במובנה הרגיל, הבקשה, פעולתה היא טכנית אידיאלית, במובן מקודש עליון. הרצון הפרטי איננו דבר בודד, סעיף הוא מהרצון הכללי, משפע הרצון המתעלה מעל לכל לראש, משפעת הרצון המהולל כל, הבורא כל עולמים, המחפש בכל יום תמיד מעשה בראשית. חלוש הוא הרצון המסועף, אפס היא מדת היכולת שלו, מפני שהוא בציורו נפרד מהחפץ הכללי, לפי אותה המדה של עו הדבקות אשר להרצון הפרטי בהרצון המקודש הכללי, לפי מדה זו הרי הוא מתעלה, ויכלתו מתגברת. בעת התפלה,

והנה נמצא שעבודת הדמיון והחלום על המקדש והגאולה, היא למעשה עבודת המשכת הרצון של האדם אל רצון ה', כי אין דבר נחשק ונרצה מלפניו יתברך שמו כמו גאולתם של ישראל ובניין ביתו, ונמצאת עבודה זו עומדת בסוד השתוות בין רצון האדם לרצון ה'. והנה עבודת הדמיון והחלום היא עבודה חזקה, המעמיקה את הרצון מאוד, כי הרצון המתעורר על ידי הציור המוחשי מתגבר מאוד מאוד, עד שממש חושק ומתאווה ומצפה ומייחל, ונעשה כביר מאוד, וממילא על ידי כך הופך להיות בעל פעולה ממשית לקדם את הגאולה. כי הנה הוא מתרומם לרצות את רצון ה', ואף גם זאת, שהוא מגלה את הרצון האלהי בצורה כבירה וחזקה. וזה כלל גדול, שמידת השפעת הרצון הוא לפי עוצמתו וכוחו, כמו נהר מים, שזרימת המים החזקה שוברת את המחיצות, ואי אפשר לעמוד לפניו. וזה סוד כוחם של הצדיקים, שרצונם כביר מאוד, והם רוצים את רצון ה' בכל עוצמת חייהם והוויתם. ועל כן ממילא תפילתם מתקבלת מאוד, כי הרי היא כחץ מהיר, החודר את כל המסכים ומגיע עד שורשי השורשים, לעוררם ולהמשיך מהם ברכה למטה לארץ (סוגייה זו הורחבה רבות באורות הקודש ג, ראה שם).

זה סוד עבודת הדמיון והחלומות על בית המקדש, וסוד כוח הזיכרון, בחינת הזכר המשפיע, ששורש הכל הוא נקודת הרצון המתגלה בכל אלה, בתשוקה ותאווה עמוקה, כי "תִּצְדִּיקוּ אֶת טוֹב" (משלי יא כג), ולכן רצונם נעשה, ומקוים בהם מה שאמרו חכמים 'צדיק גוזר והקב"ה מקיים' (ראה מועד קסן טז ב), וכן הוא אומר "רְצוֹן יִרְאֵיו יַעֲשֶׂה" (תהילים קמה יט), ואומר "מִקִּים דְּבַר עֲבָדוֹ וַעֲצַת מְלֹאכָיו יִשְׁלִים" (ישעיה מד כו).

ובאמת עבודה זו היא מלאה באהבת ה', ועושה נחת רוח גדול מאוד לה' יתברך. כי הוא יתברך שמו חפץ ומשתוקק לגאולה, ובכל לילה שואג על נווהו, על כן בוודאי יש לו נחת רוח גדולה מאוד בראותו את בניו אהוביו מצפים ומייחלים גם הם. וציפייתם היא ביטוי לצפיית השכינה, הרעייה האהובה, המבקשת גם היא לשוב אל ביתה ואל דודה. והרי נמצא שצופי הישועה, הם בחינת ה'פה' לשכינה, המבטאים את אהבת הכלה אל דודה, ואין ערוך לעבודת קודש זו, כי חפץ ה' בשכינת עוזו, כמשוש חתן

שהאדם פונה אל ה' מעומק רצונו, מתעלה העו המהותי של הרצון הפרטי שלו. וכפי ערך הדבקות האיכותית הזאת, הרצון הזה הפרטי, שנשתחרר מפרטיותו, והוא הולך, רץ מדות, עף וטס, ומתגבר מתוך חזרתו ליסוד חייו, למקור מחצב מהותיותו, לעומק רצון ה', אדון כל, הרי הוא פועלאת פעולתו, כפי רצונו וציורו" אורות הקודש ג נג-נד.

על כלה, וכל שושבניה, בניה אוהביה, המביאים אותה אל חדר המלך, אין קץ לנחת הרוח שהם עושים לה' יתברך. וכל פעולות צפיית השועה, הרי הם כצעדים אל עבר ארמון המלך, פסיעות הכלה אל דודה. אשריהם ואשרי חלקם, חברים המקשיבים לקול השכינה, ומשמיעים אותה לעילא אל דודה.

סוד הדמיונות הקדושים

דמיונות קודש על הגאולה, ובוודאי כשהם מלווים בניגון, ומלאים געגוע וערגה, הרי שהם פועלים ממש פעולה גדולה ועמוקה, ראשית כל על נפש האדם, להכירו בצורה חיה וממשית אל העתיד, ומתוך התרוממות האדם, מתגבר רצונו בתפילה לה', מעומק הלב, ופעולתו עולה לשמי מרום, להמשיך את אור הגאולה אל הפועל. פעולות אלו לוחמות בשכחה, בייאוש ובהסתגלות למצב ההווה. ככל שהמדרגות העתידיות הולכות ונוכרות יותר, הן מתקרבות יותר אל המציאות המעשית, בסוד "נְפָרִים וְנַעֲשִׂים" (אסתר ט כה).

נמצא, שעל ידי עבודה גדולה וקדושה זו של הגעגוע והכיסופים, בא למדרגה של הצדיק, שהיא מדרגת התפילה, הפועלת פעולה גדולה להמשכת האור ולהבאת הגאולה.

למעשה יש לדעת, שעבודת ההמשכה מתחילה ראשית כל בלימוד תורה, ללמוד על בית המקדש ואור הגאולה. כדי לדמיין בצורה אמיתית ומשמעותית את בית המקדש וחיי הגאולה, צריך ללמוד עליהם, ולהבין גודל ערכם. מתוך כך יוכל האדם לצייר ברוחו בצורה ממשית וגדולה את החיים הנפלאים שיופיעו בעתיד. ומתוך השיקוע העמוק בדמיון חודר על אור העתיד, יתעורר הלב בתפילה מעומקא דליבא. ויסוד העניין הוא, שהדמיון על העתיד גורם לחדד את החיסרון שבהווה, וממילא תהא התפילה חזקה. כי עיקר התפילה היא בהרגשת החיסרון, שירגיש ממש שהדבר חסר לו, ובלי השתוקקות אמיתית אי אפשר להתפלל באמת מקירות הלב, שמי שלא חסר לו הדבר, לא יוכל לעשות שקר בנפשו להתפלל מקירות לבו בלי להבין מדוע בכלל צריך את הדבר שמתפלל עליו. ובעניין זה כתב הרב קוק זצ"ל וזו לשונו (מוסר אביך הקדמה סעיף ג):

"כל זמן שלא ילמד לעצמו שתתכרר לו מעלת נשמת האדם ומעלת ישראל ומעלת הארץ הקדושה וההשתוקקות הראויה לכל איש ישראל לבנין המקדש וגדולת ישראל והתרוממותם בעולם, כמעט שאי אפשר לטעום טעם עבודה. שהרי כיון שהז"ל אמרו

על פסוק "ולעבדו בכל לבבכם" - "עבודה בלב זו תפילה", אם כן התפילה היא בחינת העבודה ואינו ראוי לעבודה כי אם כשיהיה במצב דעת יראת ה' כל כך עד שיהיו עניני התפילה קרובים אל לבבו. ואם לא ידע מעלת נפשו איך יתפלל ברצון שלם והרגשת חסרון שיהנהו ה' יתברך דעה בינה והשכל, כיון שאינו מכיר, אחרי שיש לו עושר וכבוד וכל טוב, מה חסר לו אם ה"ו לא ישכיל ויבין, אם כן צריך ללמוד ולהעמיק עד שיצויר לו בבירור וידיעה שלמה גודל חסרונו לרעה בינה והשכל, יצמא לזה ויתפלל באהבה מקירות לב שיהנהו ה' יתברך בזה, וה' הטוב לא ימנע טובו להולכים בתמים.

ואם לא ידע מעלת ישראל איך יתפלל בלב שלם על גאולתם. שודאי אין הכונה הרצויה בתפילת ברכת גואל ישראל רק על מכאובי נפשו שמרגיש מצד עצמו מעול הגלות, כי עניין הברכה מעיד שהרצון בה מצד מעלת ישראל וקדושתם. ואם לא ישכיל מעלת הארץ הקדושה וסגולתה וקדושתה איך יתפלל על בנין ירושלים, והתפילה היא דוקא מקירות הלב כשמרגיש שהוא חסר בדבר. והנה התפילה היא בדיקה גדולה לאדם אם הוא מטהר נפשו באמת כרצון יוצרו יתברך ואם הוא קרוב לעשות רצונו כרצון קונו. על כן מאד חייב האדם להיזהר שלא ימשך אחר רצון עצמו בהנאות הגוף ממאכל ומשתה וכיוצא בזה, כי יוטבע בו טבע החמרי עד שלא ירגיש בעצמו שהדברים האמיתיים הקדושים חסרים לו, ואם כן יאבד תפלתו שהיא כלל גדול בעבודה, כי כיון שמתנחם במה שיש לו לאכול ולשבעה וכאלה ההבלים, לא יצייר בהתפללו בשבח 'עלינו לשבח' ו'על כן נקווה', שיתוקן עולם במלכות שדי והאלילים יכרתו והרשעים יפנו אליו יתברך, כי מה יזיקו האלילים לאשר עיניו ולבו למלאות כרסו מעדנים, ובהיות ציורי התאוה בלבבו לא ישכיל ולא יבין. על כן יתחזק האדם ויתחכם ויראה עצה לנפשו, ומאליהי החסד והרחמים החפץ בשלמותנו, שזהו כבודו ותפארתו, נבקש ונשפוך שיהנו ידריכנו בנתיבתו ויאר לנו באורו הגדול, שנדע ונשכיל מה הוא יתברך דורש מאיתנו ומהו הישר והטוב ללכת בדרכיו".